

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden pyrkimyksistä vähentää kasvi-huonekaasupäästöjään osana yhteisön kasvi-huonekaasupäästöjen vähentämissitoumusten täyttämistä vuoteen 2020 mennessä (EU taakanjako)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 6 päivänä maaliskuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden pyrkimyksistä vähentää kasvihuonekaasupäästöjään osana yhteisön kasvihuonekaasupäästöjen vähentämissitoumusten täyttämistä vuoteen 2020 mennessä (EU taakanjako) (U 8/2008 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yli-insinööri Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Karoliina Anttonen, ulkoasiainministeriö
- budjettisihteeri Päivi Valkama, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Juha Turkki, työ- ja elinkeinoministeriö
- ekonomisti Petri Mäki-Fränti, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT

- professori Pekka Pirilä, Teknillinen korkeakoulu
- yksikön johtaja Juha Honkatukia, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- teknologiapäällikkö Sanna Syri, Valtion teknillinen tutkimuskeskus, VTT
- elinkeinopoliittinen asiamies Mats Nyman, Akava ry
- asiantuntija Helena Vänskä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Kati Takala, Energiateollisuus ry
- johtaja Aimo Kastinen, Kemiateollisuus ry
- ekonomisti Ville Kopra, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Sirpa Smolsky, Teknologiateollisuus ry
- toimitusjohtaja Jarmo Nupponen, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry
- hallituksen puheenjohtaja Jussi Nykänen, GreenStream Network Oy
- toimitusjohtaja Antti Koskelainen, Suomen EFi Oy
- ilmasto-ohjelman päällikkö Karoliina Auvinen, WWF Finland.

Merkitään saapuneeksi kirjalliset lausunnot:

— Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SIT-
RA
— Maa- ja metsätaloustuottajain Keskuslii-
to MTK ry
— Metsäteollisuus ry
— Rakennusteollisuus RT ry
— Svenska lantbruksproducenternas central-
förbund

— Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
— Turveteollisuus ry
— Greenpeace Pohjola

Viitetieto

Valiokunta on antanut asiaan liittyen lausunnot TaVL 11/2008 vp ja TaVL 13/2008 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotus koskee ilmasto- ja energia-
paketin ns. päästökauppaan kuulumattomia sek-
toreita ja niille jäsenmaakohtaisesti asetettavia
velvoitteita. Komission lähtökohtana on EU:n
-20 prosentin päästövähennystavoitteen jakami-
nen päästökaupasektorin ja sen ulkopuolelle
jäävien sektoreiden välillä (-21 % ja -10 %). Ky-
seinen jako perustuu kustannustehokkuuteen.
Komission mukaan päästökaupan alueella on
enemmän halvempia päästövähennyskeinoja
(erityisesti sähköntuotannossa). Huomioon on
otettu myös uusiutuvien energialähteiden lisää-
mistavoite (RES-tavoite) ja positiivisten mark-
kinavaikutusten aikaansaamiseksi tarvittava hii-
littönnin hinta.

Laskelmat perustuvat vuoden 2005 verifioi-
tuihin päästötietoihin. Jäsenmaakohtaisessa vel-
voitteiden jaossa on käytetty BKT/capita-kritee-
riä eli maksukykyä, mutta kuitenkin niin, että
kenenkään velvoite ei ole suurempi kuin -20 pro-
senttia ja mikään jäsenmaa ei saa ylittää +20
prosentin lisäystä vuoteen 2020 mennessä. Kri-
teerin suoraan käyttöön liittyy muutamia poik-
keuksia. Komissio on mm. ottanut huomioon jä-
senmaan tiedossa olevia toimia, jotka vaikutta-
vat keskeisesti vähennysten toteutukseen, sekä
tilanteet, joissa jäsenmaalle koituisi selvästi suu-
rempia kustannuksia. Myös tasauksen käyttö
-20/+20 %) on osittain muiden kriteereiden otta-
mista mukaan, sillä eräät jäsenmaat olisivat
muuten saaneet paljon korkeamman taakanjako-
luvun.

Ehdotukseen sisältyy tiettyjä toimeenpanon
joustavuutta lisääviä elementtejä. Niitä ovat:

mahdollisuus käyttää Kioton kaudella 2008—
2012 hankittuja päästöyksiköitä (3 % jäsenval-
tion vuoden 2005 päästökaupan ulkopuolella
olevista kasvihuonekaasupäästöistä) velvoitteen
täyttämiseen ja mahdollisuus tasapainottaa (lai-
nata tai siirtää) peräkkäisten vuosien välillä vuo-
sivaihteluita (2 %). Myös Kioto-kaudella rekis-
teröidyistä hankkeista voidaan saada hyvitetä-
viä päästöyksiköitä vuodesta 2013 lähtien vuon-
na 2020.

Paketin kokonaiskustannuksista komissio
esitti arvion, että se laskee vuonna 2020 BKT:n
tasoa keskimäärin noin 0,5 prosenttia verrattuna
perusuraan. Kustannustehokkuus sekä koko
EU:n tasolla että jäsenmaiden keskinäisessä taa-
kanjaossa on komission mukaan ollut johtava
periaate päätösehdotusta valmisteltaessa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komis-
sion ilmasto- ja energiapaketin tavoitteisiin.
Suomi on valmis tekemään oman oikeudenmu-
kaisen osansa EU:n asettamien tavoitteiden saa-
vuttamiseksi. Suomelle ehdotettu kasvihuone-
kaasupäästöjen vähentämisvelvoite on vaativa,
mutta mahdollinen saavuttaa. Ilmasto- ja ener-
giapaketin ehdotukset liittyvät kiinteästi toisiin-
sa, ja ehdotuksen käsittelyssä on otettava huomi-
oon niiden yhteisvaikutukset kuhunkin jäsenval-
tioon.

Valtioneuvoston mielestä ilmasto- ja energia-
paketin ehdotuksista tulee päästä ratkaisuihin
viimeistään ennen kuin Kööpenhaminassa vuon-
na 2009 päätetään kansainvälisen sopimuksen

jatkosta Kioton velvoitekauden jälkeen vuodesta 2013 eteenpäin. Suomen tulee komission ehdotuksen mukaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 16 prosenttia päästökauppajärjestelmään kuulumattomilla sektoreilla vuoteen 2020 mennessä vuoden 2005 kasvihuonekaasujen päästömääristä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vuonna 2020 päästökaupan ulkopuolisten sektorien kasvihuonekaasupäästöjen tulee olla noin 6 miljoonaa CO₂-tonnia pienemmät kuin vertailutilanteessa.

Ilmastomuutoksen hillitsemisen pitkän aikavälin tavoitteiden kannalta on tärkeää, että päästökaupan ulkopuoliset sektorit osallistuvat asteittain päästöjen vähentämiseen. Pitkällä aikavälillä kaikilla keskeisillä päästöjä tuottavilla sektoreilla tulee olla tavoitteena laskeva päästökehitys.

Merkittäviä päästövähennyksiä tulee saada aikaan useilla sektoreilla, kuten asumisen, rakentamisen ja rakennuksissa tapahtuvan energian käytössä, liikenteessä, jätehuollossa ja maataloudessa sekä erällä päästökauppaan kuulumattomilla teollisuuden aloilla. Päästövähennykset tulee tehdä kustannustehokkaalla tavalla.

Valtioneuvosto on korostanut, että kansalliset olosuhteet tulee ottaa huomioon kasvihuonekaasujen jäsenmaakohtaisessa taakanjakopäätöksessä. Valtioneuvosto on todennut komission valitsemaan perusvuoteen 2005 liittyvän näkö-

kohtia, joilla on kuitenkin tärkeämpi merkitys päästökauppasektorin päästöoikeuksien määrää laskettaessa. Päästökaupan ulkopuolisille sektoreille sopisi myös muu vertailuajankohta kuin vuosi 2005. Ajankohdan valinta on tärkeä määrittäessä oikeudenmukaista taakanjakoa jäsenmaiden kesken.

Valtioneuvosto on pitänyt esillä myös sitä, että komission taakanjaossa käyttämä kriteeri BKT/capita on liian yksinkertainen huomioidaan kansallisia erityispiirteitä. Valtioneuvosto on esittänyt BKT-lukujen korjaamista ostovoimalla ja muilla indikaattoreilla, jotta kansallisia lähtökohtia voitaisiin paremmin huomioida. Kioton pöytäkirjan mukaisten mekanismien avulla kaudella 2008–2012 hankittujen päästöyksiköiden joustava käyttö on myönteinen joustavuutta lisäävä tekijä toimeenpanossa. Valtioneuvosto tukee tätä joustavuuden lisäämistä toimeenpanossa. Komission ehdottamat määrät ovat liian rajoitettuja, ja mekanismien käytölle esitetyt reunaehdot sisältävät epävarmuustekijöitä.

Valtioneuvosto pitää hyvänä päästökehityksen seurannan ja raportoinnin kehittämistä ja sen liittämistä oleelliseksi osaksi nyt tehtävää päästöistä. Seurannan kehittäminen toimii myös kansallisesti tärkeänä välineenä varmistaa velvoitteiden oikea-aikainen täyttäminen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ehdotus liittyy komission energia- ja ilmastopakettiin, jota koskevia yleisiä periaatteita talousvaliokunta on käsitellyt uusiutuvia energialähteitä koskevassa lausunnossaan (TaVL 11/2008 vp).

Ehdotuksen tavoitteena on laajentaa päästöjen vähentämiseen liittyvää taakkaa myös päästökauppasektorin ulkopuolelle, kuten liikenteeseen, asumiseen ja maatalouteen. Jäsenmailla on mahdollisuus harkita, mihin ja millä tavalla taakkaa kohdistetaan. Suomen osuudeksi on asetettu 16 %:n päästövähennykset vuoden 2005 ta-

soon verrattuna vuoteen 2020 mennessä. Käytännössä tämä merkitsee päästöjen vähentämistä noin kuudella miljoonalla hiilidioksiditonnilta.

Suurin osa EU:n päästöjen vähennystaakasta kohdistuu päästökauppasektoriin, koska siellä tehtävät vähennykset on arvioitu kustannustehokkaimmiksi. Talousvaliokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että myös ei-päästökauppasektori kantaa osan taakasta. Nopea päästöjen vähentäminen on päästökaupan ulkopuolisellakin sektorilla vaikeaa, eikä komission ehdotus anna paljon mahdollisuuksia joustomekanismien käyttöön. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta

tulevat tälläkin sektorilla keskeisessä asemassa olemaan energiatehokkuuden parantaminen ja energian säästö. Lisäselvityksiä tarvitaan päästöjen vähentämisen kannalta kustannustehokkaimpien sektoreiden ja keinojen löytämiseksi.

Mahdollisten taloudellisten insentiivien lisäksi tarvetta on tiedotukselle ja myös asenteiden muuttamiselle. Esimerkiksi kotitaloudet ovat Suomessa toiseksi suurin sähkön kuluttaja 21 prosentin osuudellaan heti teollisuuden jälkeen. Valistuksella saatetaan saada merkittäviä säästöjä aikaan esimerkiksi jo olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisen ja sähkön kulutustapojen muuttamisen osalta. Komission ehdottama energian 3. sisämarkkinapakettin sisältämä esitys sähkön kaukoluentalaitteiden käytön lisäämisestä voi osaltaan edesauttaa kotitalouksia sähkönkulutuksen vähentämisessä. Valiokunta painottaa tältä osin Motivan tärkeää roolia informaation jakana ja parhaiden käytäntöjen edistäjänä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on nostettu yksittäisenä sektorina esille teollisuuden raaka-aine- ja tuotekuljetukset. Niiden osalta on aiheellista ottaa huomioon teollisuudelle eri komission ehdotuksista jo kumuloituvat kustannukset, jotka osin jo näkyvät myös kuljetusten hinnoissa. Suomen logistinen asema, maamme pitkät yhteysvälit sekä teollisuutemme luonne on omiaan lisäämään logistiikkakustannuksia. Kansallisia jatkotoimenpiteitä harkittaessa onkin aiheellista käsitellä tavara- ja henkilöliikennettä eri tavoin.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Antti Rantakangas /kesk
jäs. Janina Andersson /vihr
Hannu Hoskonen /kesk
Harri Jaskari /kok
Anne Kalmari /kesk (osittain)
Matti Kangas /vas
Toimi Kankaanniemi /kd

Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jouko Laxell /kok
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /kok
Petteri Orpo /kok
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.